

Dr Branislav Simonović

**PRIBAVLJANJE I OCENA
ISKAZA PRED POLICIJOM
I NA SUDU**

Kragujevac, 1997.

Dr Branislav Simonović

**PRIBAVLJANJE I OCENA
ISKAZA PRED POLICIJOM
I NA SUDU**

Kragujevac, 1997.

PRIBAVLJANJE I OCENA ISKAZA PRED POLICIJOM I NA SUDU

Doc. dr Branislav Simonović
Docent Pravnog fakulteta u Kragujevcu

Recenzenti

Prof. dr Živojin Aleksić

Doc. dr Ostoja Krstić

Izdavač

Pravni fakultet u Kragujevcu
Jovana Cvijića 1

Za izdavača

Prof. dr Bora Čejović, dekan

Kompjuterski slog

Branislav Simonović

Дизајн и штампа:

Tiraž: 500 primeraka

ISBN 86-80765-10-4

SADRŽAJ

1. OSNOVI PSIHOLOGIJE ISKAZA	13
1.1. ISKAZ KAO OSNOVA LIČNIH IZVORA DOKAZA	13
1.2. PSIHOLOŠKE OSNOVE ISKAZA	14
1.2.1. OPAŽANJE I MOGUĆNOST GREŠAKA	15
a) Oseti kao fiziološka osnova pažanja	15
b) Čulni organi i njihova sposobnost primanja podražaja	18
c) Opažanje (percepcija) i karakteristike značajne za sudsku praksu	23
d) Opažanje protoka vremena, prostora, razdaljine, veličine, mnoštva i čoveka	27
e) Subjektivni faktori koji utiču na opažanje	32
f) Objektivni faktori koji utiču na opažanje	35
1.2.2. PAMĆENJE I ZABORAVLJANJE (mogućnosti grešaka	36
a) Pamćenje i predstave sećanja o opaženom krivičnom događaju	36
b) Karakteristike pamćenja, vrste i mogućnosti grešaka	37
c) Uticaj emocija na pamćenje	40
d) Pamćenje i asocijacije	41
e) Prisećanje svedoka	43
f) Zaboravljanje opaženog događaja	46
1.2.3. REPRODUKCIJA OPAŽENOG I ZAPAMĆENOG I MOGUĆNOSTI GREŠAKA	48
1.2.4. PONOVRNO SVEDOČENJE	51
2. DOZVOLJENA I SUGESTIVNA PITANJA	53
2.1. DOZVOLJENA PITANJA	53
2.2. SUGESTIVNA PITANJA	60

3. INFORMATIVNI RAZGOVOR	65
3.1. VODJENJE INFORMATIVNOG RAZGOVORA SA GRADJANIMA	65
3.2. ALIBI I NJEGOVO PROVERAVANJE	71
4. SASLUŠANJE SVEDOKA	77
4.1. POJAM, OSNOVNE ZAKONSKE ODREDBE, PRIPREMANJE I PLANIRANJE SASLUŠANJA	77
4. 2. OBJEKTIVNI USLOVI KOJE TREBA OBEZBEDITI PRED SASLUŠANJE SVEDOKA	80
4.3. FAZE SASLUŠANJA SVEDOKA	83
4.3.1. Faza uspostavljanja kontakta, upoznavanja svedoka sa pravima i obavezama i uzimanje personalnih podataka	83
a) Uspostavljanje kontakta sa svedokom	83
b) Upoznavanja svedoka sa pravima i obavezama	86
c) Uzimanje personalnih podataka od svedoka	87
4.3.2. Faza slobodnog izlaganja svedoka	88
4.3.3. Faza postavljanja pitanja svedoku	89
4.4. SASLUŠAVANJE POJEDINIH KATEGORIJA SVEDOKA	92
4.4.1. Saslušanje dobronamernih svedoka	94
4.4.2. Saslušavanje nedobronamernih svedoka (svedoka koji lažu)	97
4.4.3. Saslušanje oštećenog	102
4.4.4. Saslušanje dece i maloletnika	104
4.4.5. Saslušavanje starih svedoka	110
4.4.6. Uticaji polnih razlika na svedočenje	112
4.5. OCENA DOKAZNE VREDNOSTI ISKAZA SVEDOKA	113
a) Analiza iskaza svedoka (kriterijumi verodostojnosti	113
b) Upoređivanje dobijenog iskaza sa drugim dokazima	117
5. ISPITIVANJE OKRIVLJENOG	119
5.1. POJAM, CILJEVI, OSNOVNE ZAKONSKE ODREDBE, PRIPREMANJE I PLANIRANJE ISPITIVANJA	119

5.2. OBJEKTIVNI USLOVI KOJE TREBA OBEZBEDITI PRED ISPITIVANJE OKRIVLJENOG	123
5.3. FAZE ISPITIVANJA OKRIVLJENOG	125
5.3.1. Faza uspostavljanja kontakta, uzimanje personalnih podataka, predočavanje okrivljenja i upoznavanje okrivljenog sa pravima i obavezama	125
a) Uspostavljanje kontakta sa okrivljenim	125
b) Uzimanje personalnih podataka od okrivljenog	127
c) Predočavanje okrivljenja i upoznavanje okrivljenog sa pravima koja mu garantuje ZKP	128
5.3.2. Faza slobodnog izlaganja okrivljenog	129
5.3.3. Faza postavljanja pitanja okrivljenom	130
5.4. OBLICI ISPOLJAVANJA ISKAZA OKRIVLJENOG	137
5.4.1. LAŽ OKRIVLJENOG	137
a) Pojam laži i njena osnovna obeležja	137
b) Oblici ispoljavanja i obim saopštene laži	138
c) Motivi laganja okrivljenog	140
d) Dokazna vrednost lažnog iskaza okrivljenog	142
e) Osnovi psihologije laži	145
f) Kriterijumi neverodostojnosti iskaza (signali laganja	147
g) Taktičke preporuke ispitivanja okrivljenog koji daje lažan iskaz	152
5.4.2. SIMPTOMATSKA SLIKA ZA VREME ISPITIVANJA	156
a) Pojam i značaj simptomatske slike sagovornika	156
b) Psihološke osnove simptomatske slike	161
c) Oblici ispoljavanja simptomatske slike	164
1) Psihičke manifestacije simptomatske slike	164
2) Fizičke manifestacije simptomatske slike	167
3) Audiovizuelne manifestacije simptomatske slike	171
d) Problemi otkrivanja laži na osnovu simptomatske slike	171
1) Nejasnost (nejednaka izražajnost simptoma)	173
2) Višeznačnost neverbalnih simptoma	174

e) Otkrivanje i korišćenje konfliktnih zona u iskazu primenom učenja o simptomatskoj slici	174
f) Simptomatska slika tačno osumnjičenih (okrivljenih)	178
g) Simptomatska slika pogrešno osumnjičenih (nevinih lica) ..	182
h) O dokaznoj vrednosti simptomatske slike	187
i) Trening za razvijanje sposobnosti procene laži na osnovu simptomatske slike	187
5.4.3. ĆUTANJE OKRIVLJENOG (OSUMNJIČENOG)	189
5.4.4. PORICANJE OKRIVLJENOG (OSUMNJIČENOG)	191
5.4.5. PRIZNANJE OKRIVLJENOG	194
a) Pojam priznanja	194
b) Psihološki uzroci priznanja	196
c) Motivi priznanja	198
1) Istinito priznanje i njegovi motivi	199
2) Lažno i neistinito priznanje i njegovi motivi	200
d) Simptomatska slika najave priznanja	203
e) Povlačenje (opoziv) priznanja	205
f) Dokazna vrednost priznanja	206
g) Proveravanje priznanja	207
5.5. PRIBAVLJANJE ISTINITOG PRIZNANJA	211
5.5.1. UOPŠTENO O DOZVOLJENIM METODAMA UTICANJA NA OKRIVLJENOG (OSUMNJIČENOG) PRILIKOM ISPITIVANJA	211
5.5.2 TAKTIČKI NAČINI PRIBAVLJANJA PRIZNANJA	221
I - STRATEGIJA PRETEŽNOG UTICANJA NA RAZUM	221
1. Dobijanje priznanja taktikom predočavanja dokaza	221
a) Osnovna pravila predočavanja dokaza	221
b) Kada treba predočiti dokaze	223
c) Taktika predočavanja dokaza (uopšte)	224
d) Načini predočavanja dokaza	225
e) Redosled predočavanja dokaza	227

f) Korišćenje faktora iznenadjenja prilikom predočavanja dokaza	228
2. Taktika sondiranja	229
3. Taktički način uvlačenja okrivljenog u logički dvoboj	229
4. Ukazivanje na prednosti priznanja	230
5. Taktički način ubrzavanja tempa razgovora	230
6. Taktički način usporavanja tempa razgovora	231
7. Taktika dobijanja priznanja od saučesnika	231
8. Ponovljena ispitivanja kao taktički način pribavljanja istinitog iskaza	232

II - STRATEGIJA PRETEŽNOG UTICANJA NA

<i>OSEĆANJA</i>	232
1. Prijateljski pristup (pokazivanje razumevanja i samilosti) ...	232
2. Budjenje častoljublja	233
3. Smanjivanje moralne težine dela ili spašavanje obraza	233
4. Laskanje, uticanje na sujetu	234
5. Taktički način neumoljive temeljitosti (taktika parnog valjka)	234
6. Psihološka kupka ili toplo-hladno	235
7. Izazivanje duševnog potresa	235
8. Hladna jeza	236
9. Emocionalni eksperiment	236
10. Utiskivanje osećanja krivice	237
11. Primena asocijativnih metoda za razobličenje laži	237
a) Iznenadna pitanja	237
b) Aktiviranje celovitosti sećanja	238
c) Jungov test asocijacija	238
d) Leonhardova metoda simptomatske slike	239

III - PRIMENA LUKAVSTAVA I TAKTIČKIH KOMBINACIJA	
PRILIKOM ISPITIVANJA	241
1) Ostavljanje okrivljenog privremeno u neizvesnosti u pogledu saznanja ispitivača o pojedinim činjenicama i dokazima	242
2) Taktički načini stvaranja uverenja kod ispitanika o velikoj ispitivačevoj informisanosti ili neinformisanosti	242
3) Taktički način zaplitanja okrivljenog u protivurečnosti i laži	242
4) Korišćenje iznenadjenja	242
5) Držanje okrivljenog u neizvesnosti u pogledu namera i ciljeva ispitivača	243
6) Navodjenje okrivljenog da pokuša da iskoristi "slabe tačke" ispitivača	243
7) Navodjenje okrivljenog da sebi postavi ciljeve koji su poželjni sa aspekta taktike ispitivača	243
8) Taktički način dopuštanja i hrabrenja legende	243
9) Posredno (indirektno, zašifrovano) ispitivanje	243
6. ZAPISNIČKO OBEZBEDJENJE ISKAZA	245
6.1. Obezbedjenje iskaza primenom klasičnog pismenog zapisnika	245
6.2. Zapisničko obezbedjivanje priznanja od opoziva	249
6.3. Tonsko beleženje iskaza	251
6.4. Video akustičko beleženje pribavljanja iskaza	256
7. LITERATURA	259